

ESPERANTO
PASPORTO AL LA
TUTA MONDO

LECIONO DEKDU

INTRODUCTION TO EPISODE TWELVE

TEACHER: Hello! Undoubtedly you want to know whether a great catastrophe will befall the Bonvolo Family. Well... soon we'll find out, but first let me speak a bit about a new grammatical element. We've already discussed the affix -iĝ. Surely you remember how to use it. In this lesson we find a new affix: -ig. It is essential to clearly distinguish between the two: -iĝ relates only to a change of status, and answers the question "What happened?"; but -ig relates to a cause and answers the question: "Why did this change of status occur?".

For example, if I bring about some upset in Georgo, I can say: "Mi maltrankviligis la filozofon." Or, similarly, if I want Russel's sheep to eat grass, and if I cause the sheep to eat it, I can say: "Mi manĝigis la safon." Notice that after an -ig verb there is an accusative -n ending.

But enough clarification! On to our story about the Bonvolo family ... and to the catastrophe that Georgo talked about. But a catastrophe for whom? For him... or perhaps for his daughter Helena? Well... watch, listen, and enjoy!

ENKONDUKO AL LECIONO DEK DU

INSTRUISTO: Saluton! Sendube vi volas scii, ĉu trafos familion Bonvolo katastrofego? Nu ... baldaŭ ni ekscios, sed unue mi parolu iomete pri nova gramatika ero.

Ni jam diskutis afikson -iĝ. Certe vi memoras, kiel ĝin uzi. En ĉi tiu leciono, ni trovas novan afikson, “-ig-”. Nepras klare distingi inter la du: -iĝ- rilatas nur al ŝanĝo de stato, kaj respondas al demando: kio okazis?, sed -ig- rilatas al kaŭzo kaj respondas al demando: kial okazis la stato-ŝanĝo?

Ekzemple: se mi kaŭzas maltrankvilon en Georgo, mi povas diri: Mi maltranviligis la filozofon. Aŭ simile: se mi volas, ke la ŝafo de Ruselo manĝu herbon, kaj se mi kaŭzas, ke la ŝafo ja manĝas, mi povas diri: Mi manĝigis la ŝafon. Rimarku, ke post ig-verbo oni trovas akuzativan, n-finaĵon.

Sed ... sufiĉas klarigoj! Ek al nia historio pri la familio Bonvolo ... kaj al la katastrofo, pri kiu parolis Georgo. Sed katastrofo por kiu? Ĉu por li ... aŭ ĉu eventuale por lia filino, Helena? Nu ... rigardu, aŭskultu kaj ĝuu!

SCENO 1 (PARKO)

NINA Ĉi tie ... aliĝu! Registriĝu! Jen ... subskribu! Antaŭnomo ... familia nomo ... bone! Kaj nepre prenu vian numeron ... nepras, ke vi portu ĝin! Venu! Registriĝu! Baldaŭ komenciĝos la maratono!

SCENO 2 (ĜARDENO)

HELENA Ho, Ruselo ... ! Ampoemo ... por mi! Kiel dolĉe ... kiel ĉarme vi vortigas ... surpaperigas vian amon!

Ho ve! Ŝi ne amis min,
Sed mi terure amas ŝin.
Kruelino! Mia kor'
Freneze fulmas simple por
Vi.

Ho ve! Se ŝi amus min --
Kuracus koron medicin';
Fine, kara, havus du
Kunaj koroj, kiel unu –
Ni!

Ho, Ruselo ... ! Kara ... !

SCENO 3 (PARKO)

NINA Maratono! Aliĝu! Dankon ... kaj bonŝancon!

DETEKTIVO Hoho! Tiom da homoj en la parko! Tio maltrankviligas min ... pensigas min ... aŭa!
Ankaŭ mia stomako maltrankviligas kaj pensigas min.

NINA Bonan matenon, sinjoro difektito!

DETEKTIVO Ve! Tiu Nano ...

NINA Nina!

DETEKTIVO ... rimarkis min!

NINA Venu, sinjoro difektito!

DETEKTIVO Detektivo ... !

NINA Ĉu vi partoprenos la maratonon? Ĉu vi estas kurema? Aŭ ĉu vi estas tro ... difektita?

DETEKTIVO Difektita ... ? Ne! Tio estas ... Ho!

NINA Ekzerco helpas vin. Kaj kurado estas ... nu! bona kur-acilo por difektita detektivo. Do ... ni kurigos vin! Ĝis, sinjoro difektito! Kaj ... bonŝancon!

SCENO 4 (BONVOLO-HEJMO)

GEORGO Ve! Kie ĝi estas, la detektiva notlibro? Kaj kial ĝi tiom gravas? Mi serĉis ĉie ...
Ho ... ! Helena! Nu ... mi serĉas ...

HELENA Li amas min ...

GEORGO A! ... P He ... ! Kiu ... ?

HELENA Ruselo ... ! Malgraŭ ĉio ... malgraŭ la fakto, ke la ŝafaro devigis lin foriri ... li amas min!
Kaj tiom verkema li estas! Jen ... legu!

GEORGO Ho ve! Ŝi ne amis min, Sed mi terure amas ŝin ...

KARLO Kruelino! Mia kor' -- Freneze fulmas simple por ... Vi!

HELENA Ho, ve! Karlo kaj ne Ruselo! Oble ve!

SCENO 5 (STRATO)

DETEKTIVO Sendube ... ion aĉan mi konsumis. Do hieraŭ ... kion mi manĝis? Ĉu kolbason ... ?
Kolbason ... ne! Ĉu picon ... ? Picon ... ne! Ĉu frititajn terpomojn ... ? Frititajn
terpomojn... ne! Nu, sinjoro detektivo ... detektivumu! Hoho! La kuko ... la damninda
kuko! Kaj la filozofo manĝigis ĝin al mi ... manĝigis al mi danĝeran, venenitan kukon!

SCENO 6 (BONVOLO-HEJMO)

KARLO Be ... evidente ... la ŝafisto ŝtelis ne nur monon ...

GEORGO Ruselo ne ŝtelis monon ...

KARLO sed ankaŭ poemojn. Vidu ... estas kristalklare, ke mi verkis ĝin!

GEORGO Sed ...

KARLO "Kuracus koron" ... "kia medicin" ... memevidente temas pri la doktoro ... la
kruelulino!

GEORGO Karlo ... Karlo ... trankviliĝu!

KARLO Vi ne kredas ... ne volas kredi ... ke mi estas poeto. Sed vidu!

GEORGO "Ho, melankolio, mi estas folio falinta de sur amo-arbo."
"Ho, senespero, mi estas vinbero ..."

KARLO La Belartaj Konkursoj! Mi famiĝos en Esperantio! La poemoj famigos min! Mi fariĝos
nova Auld! Boulton! Kalocsay!

GEORGO Karlo ... Karlo! Kara filo mia ... aŭskultu! La poemoj ne malbonas ... sed ...

KARLO Kio ... ?

GEORGO Sidiĝu, Karlo ... kaj aŭskultu! Por fariĝi poeto ... samkiel atleto ... nepras, ke vi ekzerco
vin. Ke vi trejniĝu ...

KARLO Be ...

GEORGO Antikvuloj ... filozofoj, poetoj ... komprenis, kio estas ekvilibro ... harmonio. Sana menso en sana korpo ...

KARLO Be ...

GEORGO Ne ignoru ... ne neglektu la korpon. Partoprenu la maratonon. Ekzercu kaj menson kaj korpon ... tiel vi kaptos la ekvilibron, kiu mankas al vi. Kaj tiel ... eble vi fariĝos granda poeto ... granda atleto. Tamen super ĉio ... vi fariĝos homo.

SCENO 7 (ĜARDENO)

HELENA Vana! Ĉio vana! Ĉio senkiala, senkiela ... ĉio senrusela! Kaj do ... Skulptaĵo ... adiaŭ! Vi ... ho, ve! ... kiun Ruselo tiom ŝatis, tiom admiris ...

RUSELO Kia bela skulptaĵo! Vi estas bona skulptisto, Helena!

HELENA Vi memorigas min pri li ... pri la amato ... eks-amato ... amito ... kiu fie trompis min. Kaj do ...

JOLANDA Haltu!

FILISA Kara ... ho, kara Helena ... filino mia! Kiel kruele vi suferas ...

JOLANDA Kio estas tio ... ? Ho ... sendube la detektiva notlibro, kiun paĉjo serĉas! Ĉu trompas min la okuloj? Ĉu eblas ... ? Ho ... finfine ... al mi eklumas!

SCENO 8 (PARKO)

KARLO Momenton ... ! Ankaŭ mi ... ankaŭ mi volas registriĝi!

NINA Hmmm! Preskaŭ tro malfrue, sinjoro poeto. Tamen ...

KARLO Karlo Bonvolo, fraŭlino.

NINA Ho ... Bonvolo. Mi renkontis hieraŭ alian Bonvolon ... filozofon ...

KARLO Mia patro ...

NINA ... kiu kredis min ... volapukaĵo! ... ŝafo ...

KARLO Ŝafo ... ? Be ... mi abomenas ŝafojn!

NINA Ankaŭ mi! Nu ... jen, sinjoro ... Karlo ... via numero ...

KARLO Dankon ... dankon. Sed ...

NINA Nina. Mi nomiĝas Nina.

SCENO 9 (BONVOLO-HEJMO)

DETEKTIVO Ne ... ne plu interesas min falsita mono! Ne plu interesas min ŝafisto ... aŭ ŝafo! Interesas min ... aŭa!

FILISA Kio okazas al vi? Ĉu vi suferas?

GEORGO Eble ... eble li elpensas ion freŝan ... originalan. Sed imagu ... ! Detektivo ... policano ... kiu originale pensas! Aŭŭŭŭ ... originale pensi signifas suferon ... doloron. Pensu pri Zamenhof ... Pensu pri la poeto Miĥalski ... pri la romanisto Varankin. Pro Esperanto ili kruele suferis ...

- DETEKTIVO Pro Esperanto mi kruele suferas ... pro la damninda kuko ...
- FILISA Mi klarigos ĉion ...
- DETEKTIVO Ne interesas min klarigoj! Interesas min nur .. aŭa! Vulkanas ventro, kolapsas koncentro ... interesas min la kuko, per kiu via edzo fie ... malice ... provis min mortigi!
- FILISA Mortigi vin? Vi mensogas!
- DETEKTIVO Kaj do ... por protekti la publikon kontraŭ venenitaj kukoj ... mi solene deklaras kafejon Zamenhof ekde nun fermita!
- FILISA Vi ne rajtas ... !
- DETEKTIVO Ho, jes, mi rajtas ... la leĝaro rajtigas min! Kaj laŭ la sama leĝaro ... mi arestas vin ...
- GEORGO A! He! Kio ... ?
- DETEKTIVO ... arestas vin pro mortigo-provo kontraŭ fama kaj eminenta detektivo. Memevidente ... se mi ricevus la notlibron, ne temus pri prizono ...
- GEORGO Prizono ... !
- DETEKTIVO La notlibro, sinjoro filozofo ...
- GEORGO Je la barbo de Zamenhof! Mi ne havas ĝin! Ĝi estas for! Ĝi malaperis! Ĝi estas for ... perdita!
- DETEKTIVO Do ankaŭ vi estos perdita, sinjoro filozofo ... perdita por ĉiam ... en prizono!

SCENO 10 (STRATO)

- KARLO Be ... sana menso en sana korpo. Sana menso en sana korpo ... sana menso en sana korpo ...

SCENO 11 (BONVOLO-HEJMO)

- DETEKTIVO Nu ... savos vin nek ŝafisto nek ŝafo ... nek Filisa nek filozofio! Savos vin nur...
- JOLANDA Notlibro!
- DETEKTIVO Aaaa ... finfine! Mia ... mia notlibro! Donu ... tuj donu ... !
- JOLANDA Ne tiom rapide, sinjoro detektivo ... aŭ ĉu mi diru ... sinjoro volapukisto?

SCENO 12 (STRATO)

- KARLO Sana menso en sana korpo ... sana menso en sana korpo ...

SCENO 13 (BONVOLO-HEJMO)

- JOLANDA Do ... volapukisto! Kaj ne neu!
- DETEKTIVO Mi konfesas ... konfesas ĉion.
- JOLANDA Ĉio ... en tiu ĉi notlibro ... ĉio skribita en volapuko ...
- GEORGO Pro tio li volis rehavigi al si la notlibron.
- JOLANDA Pro tio li volis aresti ĉiujn esperantistojn.
- GEORGO Pro tio li volis fermi kafejon Zamenhof.

DETEKTIVO Prave! Prave! Ho, ve ... mi hontas! Kaj dum mi provis ... vane, sensukcese ... konfuzi viajn planojn ... ho, kedu min, sinjorino! ... mi ekŝatis ... ekamis vian lingvon ... vian verdan mondon! Mi eksciis, ke volapuko neniam venkos ... ke la fina venko estos ... esperanta!

JOLANDA Kaj do ... vi ne iros prizonon, paĉjo ...

GEORGO Kaj kafejo Zamenhof ne estos fermita! Do ... Filisa! Filisa! Ho, ve ... ŝi ŝokiĝis ... konfuziĝis ... Filisa! La kafejo! Ni iru ... ĉar pro la maratono ...

JOLANDA Abundos klientoj!

GEORGO Hura!

SCENO 14 (KAFEJO)

GEORGO Kvar oranĝ-sukojn, Filisa ... kaj du pom-sukojn ... kaj glason da minerala akvo ... aŭ ĉu du oranĝ-sukojn kaj kvar pom-sukojn ... ?

FILISA Momenton, Georgo ... do jen du glaciaĵoj ... du limonadoj ...

JOLANDA Du teojn, panjo ... teon kun lakto kaj teon kun citrono ... ho! Jen miaj glaciaĵoj ... miaj limonadoj ... Panjo ... ! Paĉjo ... ! Jen Karlo ... ! Karlo preterpasos ...!

GEORGO / FILISA Karlo ... ! Kuru! / Rapidu! / Antaŭen!

SCENO 15 (ĜARDENO)

HELENA Kara Ruselo ... Kial vi forlasis min? Ho, Ruselo ... ĉu mi neniam plu vidos vin? Neniam plu vidos vian ŝafon ... ? Kio ... ? Ho, Ruselo ... Ruselo!

KARLO ... sana korpo.

NINA Gratulon, Karlo ... atleta poeto ... aŭ ĉu poeta atleto?

KARLO Ne, ne ... gratulon al vi. Nina ... gratulon!

KARLO / NINA Ĉu vi volas ... ?

KARLO Venu ... ! Ni festu ... ni festu nian venkon ... ĉe kafejo Zamenhof! Ĉu ... ?

NINA Perfekte! Ni kuru ... !

SCENO 16 (KAFEJO)

GEORGO Ve! Mi estas kelnero katastrofa! Mi terure konfuziĝis! Ne plu devigu al mi kelneriĝi, kara.

FILISA Kvarcent sepdek steloj ... kvarcent okdek ... kvarcent naŭdek du steloj! Imagu ... ! Kiom da mono!

GEORGO Nu ... se okazus aliaj maratonoj, ni havus sufiĉe da mono por iri al Universala Kongreso! Je la barbo de Zamenhof ... aliaj klientoj! Mi bedaŭras, gesinjoroj ... la kafejo estas fermita!

KARLO Jen ... jen Nina ...

GEORGO Ho! Ni konas nin ... Nina!

KARLO Kiu venkis ... en la maratono ...

NINA Sed Karlo ... ho, gratulu lin! ... en dua loko li alvenis ...

KARLO Malgraŭ tio, ke mi ne trejniĝis ...

GEORGO Karlo, gratulon .. ho, gratulegon! Kaj gratulon, Nina ... gratulegon!

NINA Kaj tio signifas, ke Karlo ricevos monon ... premion ... ducent stelojn

KARLO Ĉar mi estas ja atleto, paĉjo ... kristalklare ... vi pravis!

NINA Kaj do ...

KARLO Kaj do ... Nina kaj mi decidis ...

NINA Iri tra la tuta mondo ...

KARLO Kuri tra la tuta mondo ...

NINA Kaj partopreni maratonojn!

KARLO Dume mi poetumos.

GEORGO Hura! Ni festu ... ni festu la venkojn de Nina kaj Karlo! Filisa ... botelon da vodko ... ne! minerala akvo ... ! por festi ... ! Je la barbo ... mi forgesis! ... pro la maratono ... ĉio eltrinkita! Sed ... A! He! Kio ... ?

DETEKTIVO Mi pardonpetas. Pro la mensogoj. Bonvolu akcepti ... de eksa volapukisto ... ĉi botelon ... de la plej multekosta vino.

GEORGO Nun ... nun ni festu! Festetu, kara Filisa ... festetu!

DETEKTIVO Kaj mi demandas min, ĉu mi povos helpi ... helpi vin ... kaj Esperanton ... por iel repagi

GEORGO Neni! Ni ne akceptas helpon de stulta, surda detektivo ... de volapukisto ... eĉ eksa ... tamen ... kafejo Zamenhof bezonas kelneron ... kapablan, kureman kelneron ...

DETEKTIVO Kureman ... ? Mmm ... mi provos. Nu, mi havas amikojn. Do... mi ne nur kelneros ... mi kantos!

Mankas al mi Esperanto:
Jen la tem' de mia kanto.
Ĉiam esti komencanto
Konfuzita ja ĉiam,

Kiam mi pensas Esperante.
Vortoj rondiras flagrante,
Kiel la infero de Dante.
Kaj mi pereas en flam'.

Tamen, ofte, estas io
En la brusto, kiel scio,
Sed la cerbo pro ferio
Ŝlosas langon en la buŝ'.

Pensoj ŝlositaj batalas
Lango luktas, dentoj falas.
Tuj mi tusas, kaj vokalas,
Kaj, denove, estas fuŝ'.

Ho, ne diru pri --
Kaj -ig, kaj iĝ, kaj si.
Brulas Esperanto ...
Kaj mortas mi!

ĈIUJ

Hura! Bis! Hura!

FINO DE LECIONO DEK DU

CONCLUSION TO EPISODE TWELVE

TEACHER: What a pretty song! And did you imagine that the detective actually wasn't a detective, but a Volapükist? Incredible! But, more importantly, did you hear what the detective said when he noticed so many people in the park? Listen:

DETECTIVE: "So many people in the park. That upsets me ... makes me think ... oh!"

TEACHER: Did you understand? The detective was tranquil, but the number of people in the park changed his state, and he now is upset. Here's another example. Do you remember what Helena said, when she thought that Ruselo and not Karlo wrote the charming love poem? Here:

HELENA: "How sweetly, how charmingly, you put your love into words and onto paper."

TEACHER: In other words, how charmingly you cause your love to be expressed in words... make your love be written on the paper. And here's Nina, who very clearly wants to cause the detective to run:

NINA: "And running is ... well, a good cure for a defective detective. So, we will make him run."

TEACHER: Examples abound not only in the film but also in the text and in other Esperanto writings. Are you ready to begin to read in Esperanto? I hope so! To buy books and magazines, please contact your national association.

You also can correspond with friends worldwide, either by regular mail or by electronic mail. Opportunities to use your new language are many!

Meanwhile, what will happen now to the Bonvolo family? Will Ruselo come back? Will the detective become a good Esperantist? What do you think? Be seeing you!

KONKLUDO AL LECIONO DEK DU

- INSTRUISTO   Kia bela kanzono! Kaj ĉu vi imagis, ke la detektivo verdire ne estis detektivo sed volapukisto? Nekredeble! Sed, pli grave, ĉu vi aŭdis, kion diris la detektivo, kiam li rimarkis tiom da homoj en la parko? Aŭskultu:
- DETEKTIVO   *Tiom da homoj en la parko. Tio maltrankviligas min. . . pensigas min . . . Ho!*
- INSTRUISTO   Ĉu vi komprenis? La detektivo estis trankvila, sed la kvanto da homoj en la parko ŝanĝis lian staton, kaj li nun estas maltrankvila.
Jen alia ekzemplo: Ĉu vi memoras, kion diris Helena, kiu kredis, ke ne Karlo sed Ruselo verkis la ĉarman am-poemon? Jen:
- HELENA   *Kiel dolĉe, kiel ĉarme vi vortigas, surpaperigas vian amon.*
- INSTRUISTO   Alivorte: kiel ĉarme vi kaŭzas, ke via amo esprimiĝu per vortoj . . . ke via amo skribiĝu sur la papero. Kaj jen Nina, kiu tre klare volas kaŭzi, ke la detektivo kuru:
- NINA: *Kaj kurado estas ... nu, bona kur-acilo por difektita detektivo. Do ni kurigos vin.*
- INSTRUISTO   Abundas ekzemploj ne nur en la filmo sed ankaŭ en la teksto kaj en aliaj Esperantaj skribaĵoj. Ĉu vi pretas komenci legi en Esperanto? Mi esperas, ke jes! Por aĉeti librojn kaj ĵurnalojn, bonvolu kontakti vian landan asocion.
Vi ankaŭ povas korespondi kun amikoj tutmonde, aŭ per regula poŝto aŭ per elektronika poŝto. Okazoj por uzi vian novan lingvon abundas!
Dume, kio okazos nun al la familio Bonvolo? Ĉu Ruselo revenos? Ĉu la detektivo fariĝos bona esperantisto? Kion vi opinias? Ĝis!